

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัด
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดการศึกษา 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัด
การศึกษาของสถานศึกษา 3) เพื่อสร้างรูปแบบเชิงนโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา
ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งใช้
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสาร
สินธุ์ เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ผู้ให้ข้อมูลคือ ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน และตัวแทนครู ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชา
กร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่
ใช้ในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูล และ
การบริหารงานวิจัย รายละเอียดต่างๆ ดังนี้

**ระยะที่ 1 ศึกษาประสิทธิผลและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา
ของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในระยะนี้ เป็นการศึกษาประสิทธิผลของการจัด
การศึกษาในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัด
การศึกษาของสถานศึกษาในเขตกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

2. เป้าหมาย

ผลลัพธ์ของการศึกษาในครั้งนี้คือระดับประสิทธิผลของการจัดการศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ และปัจจัย
ใดบ้างที่มีส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

3. แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.1.1 ข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยกำหนดเอารายงานผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาที่คณะกรรมการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.) เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งจะยึดเอาเล่มรายงานที่รอบล่าสุด

3.1.2 ผู้บริหารและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์

3.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาจากตัวแทนโรงเรียน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

3.2.1 ประชากร เป็น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวนทั้งหมด 736 แห่ง

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็น โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 260 แห่ง ผู้วิจัยกำหนดขนาดโดยใช้สูตร (Taro Yamane, 1973 : 727) และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดหน่วยงานการวิเคราะห์เป็นโรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนแห่งละ 3 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน และตัวแทนครู รวมผู้ให้ข้อมูลจำนวน 780 คน

ตารางที่ 9 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัด	เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา	ประชากร	ตัวอย่าง	
		จำนวน โรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	ผู้ให้ ข้อมูล
ขอนแก่น	เขต 1	45	16	48
	เขต 2	49	17	51
	เขต 3	46	16	48
	เขต 4	45	16	48

จังหวัด	เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา	ประชากร	ตัวอย่าง	
		จำนวน โรงเรียน	จำนวน โรงเรียน	ผู้ให้ ข้อมูล
ร้อยเอ็ด	เขต 5	71	25	75
	เขต 1	63	23	69
	เขต 2	96	34	102
	เขต 3	58	20	60
มหาสารคาม	เขต 1	38	13	39
	เขต 2	48	17	51
	เขต 3	31	11	33
กาฬสินธุ์	เขต 1	37	13	39
	เขต 2	51	19	57
	เขต 3	58	20	60
รวม		736	260	780

3.2.3 การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดพื้นที่วิจัยตามเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาละจังหวัด จากนั้นจะนำเอาจำนวนโรงเรียนเป็นตัวกำหนดเป็นประชากร และทำการเปรียบเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตพื้นที่ได้จำนวนตัวอย่างในพื้นที่แล้วจะดำเนินการ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก (Lottery Method) ให้ได้ตามจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่าง 260 แห่ง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งหมด 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ซึ่งเครื่องมือแต่ละประเภทที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสังเคราะห์หลักการแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและความคิดเห็นของ

ผู้เชี่ยวชาญ มาสรุปเป็นตัวแปรแล้วสร้างกระทงคำถาม เพื่อนำไปสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับอายุ เพศ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยมีตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยจะสอบถามคะแนนผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามคะแนนที่ปรากฏในรายงานการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา โดยคณะกรรมการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาในนามของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.)

4.2 แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาสังเคราะห์ร่วมกับข้อสรุปจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบความคิดปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

5. การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือเพื่อนำไปศึกษาวิจัยในแต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 การสร้างแบบสอบถาม แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

5.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1.2 ร่างแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่ได้มาพัฒนาเป็นข้อคำถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5.1.3 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา โดยการตรวจสอบ

ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามที่ต้องการวัด (Index of Consistency: IC) โดยพิจารณาจากค่า IC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนของสิ่งที่ต้องการวัดได้ วิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ทำได้โดยหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับเนื้อหาหรือนิยามศัพท์เฉพาะ (Index of Consistency หรือ IC) มีสูตรการคำนวณดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 117-118)

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ที่ต้องการ
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
 N แทน จำนวนข้อมูลที่นำมาพิจารณา

กำหนดคะแนนของผู้เชี่ยวชาญเป็น +1 หรือ 0 หรือ -1 ดังนี้

- +1 คือ แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้จริง
- 0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุไว้
- 1 คือ แน่ใจว่าข้อสอบข้อนั้นไม่ได้วัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ระบุ

เครื่องมือวัดทุกฉบับ ได้ผ่านการพิจารณาด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความครอบคลุมตาม โครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Consistency: IC) มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่ได้ศึกษา วิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ และตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษาที่มีความเหมาะสมและสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถามหรือไม่ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านคือ

1. ว่าที่ร้อยตรีธนุ วงษ์จินดา วุฒิกิจการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ตรวจสอบด้าน โครงสร้างและเนื้อหา

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา กุลสุวรรณ วุฒิการศึกษาคุษฎีบัณฑิต สาขาภาษาไทย ตำแหน่งประธานหลักสูตรสาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านภาษางานวิจัย

3. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ฤทธิ์ โสภา รองผู้อำนวยการฝ่ายศูนย์ภาษา และการจัดการศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านภาษางานวิจัย

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ วุฒิการศึกษาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพศาล เอกะกุล วุฒิการศึกษาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา การวัดและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 แห่งๆ ละ 5 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการ โรงเรียนและครู รวมทั้งสิ้น จำนวน 50 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.875

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.2 ร่างแบบสัมภาษณ์จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นข้อคำถามเสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

1.3 นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบ ความตรงตามเนื้อหา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคามเพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ และหนังสือขอ ความร่วมมือจากผู้อำนวยการ โรงเรียน เพื่อทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

3.2 ผู้วิจัยทำหนังสือคำร้องถึงบัณฑิตวิทยาลัย ผ่านทางวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 260 แห่ง เพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูล

3.3 การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ โดยสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ครอบคลุมของเนื้อหา ภาษา และปรับปรุงก่อนนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

3.2.1 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาตัวแปรและกำหนดกรอบแนวคิด การวิจัย ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วย (1) ประธานกรรมการสถานศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ วิสัยทัศน์ และมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา (2) ผู้อำนวยการ โรงเรียน และ (3) ตัวแทนครูที่มีผลงานดีเด่นเป็นที่ยอมรับ และทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษา

3.2.2 รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และข้อมูลจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยค่าความถี่ (frequencies) และร้อยละ (Percentage)

4.2 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage)

4.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน 1.00 – 1.80 ระดับน้อยที่สุด

คะแนน 1.81 – 2.60 ระดับน้อย

คะแนน 2.61 – 3.40 ระดับปานกลาง

คะแนน 3.41 – 4.20 ระดับมาก

คะแนน 4.21 – 5.00 ระดับมากที่สุด

4.4 การวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ โดยสถิติ การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple regression analysis) แบบวิธี Enter

4.5 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ และข้อมูลจากเอกสารต่างๆ จะใช้ วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบเชิงนโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา ในกลุ่ม จังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

1. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ระยะนี้ เป็นการสร้างรูปแบบเชิงนโยบายในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มี ประสิทธิภาพในเขตกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

2. เป้าหมาย

ผลลัพธ์จากการศึกษาระยะนี้จะ ได้รูปแบบเชิงนโยบายในการบริหารจัดการ สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

3. แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนที่ได้คะแนนประเมินคุณภาพระดับสูงสุด 10 ลำดับแรก ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำนวน 10 แห่ง และเป็นโรงเรียนที่มีผลงานโดดเด่นเป็นที่ประจักษ์ โดยจะทำการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง กับผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็น ตัวแทนของโรงเรียนๆ ละ 1 คน ได้แก่ ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการ โรงเรียน และตัวแทนครู รวมแล้ว 10 ท่าน เพื่อทำการสัมภาษณ์

4. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยที่การสัมภาษณ์ เป็น การคุยอย่างมีจุดมุ่งหมาย

5. การสร้างแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

5.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยทำการศึกษารายละเอียดจากตำรา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษา

5.2 ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบของการวิจัย โดยอาศัยข้อมูลจากข้อ ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดการศึกษา

5.3 นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แก้ไข และเสนอแนะปรับปรุงเพื่อความเหมาะสม และความถูกต้อง

5.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ในด้านเนื้อหา ภาษา การวัดผลและประเมินผล

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ มีขั้นตอนในการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

6.1 การสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรคำนึงถึงเทคนิคที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

6.1.1 ผู้สัมภาษณ์จะต้องแนะนำตนเอง บอกจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งพยายามชี้แนะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เห็นว่าเขามีส่วนสำคัญมากในการที่จะทำให้งานเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างสมบูรณ์ และจะต้องชี้แจงแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยว่า ข้อมูลครั้งนี้ถือเป็นความลับ และถ้าจะบันทึกเทปต้องแจ้งแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ทราบก่อนด้วย

6.1.2 พยายามสร้างบรรยากาศ และสัมพันธภาพที่ดีในการสัมภาษณ์ โดยใช้เวลาเล็กน้อยสนทนาเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์สนใจทั่วๆ ไปก่อน เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความคุ้นเคย มีความรู้สึกเป็นมิตร และไว้วางใจผู้สัมภาษณ์

6.2 ขั้นตอนสัมภาษณ์เนื้อหา ผู้สัมภาษณ์คำนึงถึงเทคนิค ดังต่อไปนี้

6.2.1 คำถามสั้นกะทัดรัด และปล่อยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์พูดอย่างเสรีเพื่อที่เขาจะได้รู้สึกว่าเขามีโอกาสที่จะพูดตามที่เขาคิด

6.2.2 ยอมรับความคิดเห็นของการวิพากษ์วิจารณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลหรือมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับที่สังคมยอมรับ

6.2.3 ไม่ใช่คำถามที่เป็นการชี้แนะคำตอบ

6.2.4 ในระหว่างสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะไม่เร่งรัด หรือคาดคั้นคำตอบจากผู้ให้สัมภาษณ์

6.2.5 ในกรณีที่ผู้สัมภาษณ์ยังไม่ได้คำตอบที่ชัดเจนหรือเป็นที่พอใจ ถ้ายังไม่คุ้นเคยกันนักอาจจะผ่านไปก่อน เมื่อจบการสัมภาษณ์แล้วค่อยย้อนกลับมาถามใหม่ โดยกล่าวในเชิงทบทวนคำถาม หรือทบทวนคำตอบแบบสุภาพ

6.3. ยุติการสัมภาษณ์ กล่าวคำขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการสัมภาษณ์

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น แบบสอบถามปลายเปิด การสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีเทคนิคที่สำคัญ ดังนี้

7.1 การจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบ

7.2 การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น มาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น

7.3 การเปรียบเทียบเหตุการณ์ (Constant Comparison) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาไปเทียบเคียงหรือเปรียบเทียบกับเหตุการณ์อื่น เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้น

7.4 การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ออกให้เห็นเป็นส่วน ๆ

7.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ มาวิเคราะห์ให้เห็นว่า มุ่งพรรณนาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

7.6 การวิเคราะห์สาเหตุและผล (Cause and Effect Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เห็นว่าจากผลมาจากเหตุ คือ วิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น ย้อนกลับมาให้เห็นว่าเกิดมาจากเหตุปัจจัยใดบ้าง หรือวิเคราะห์เหตุไปหาผล คือ วิเคราะห์จากเหตุไปหาผล คือ วิเคราะห์ให้เห็นว่าเมื่อเหตุนี้เกิดขึ้น ได้นำไปสู่ผลที่เกิดขึ้นอะไรบ้าง

7.7 การสร้างจินตนาการเชิงสังคมวิทยา (Sociology Imaginary) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยเปลี่ยนมุมมองการวิเคราะห์ไปยังมุมมองอื่นๆ เพื่อดูผลการวิเคราะห์ที่เกิดขึ้นว่าเป็นเช่นใด

การตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมานั้นมีความถูกต้องก่อน ทั้งนี้เพราะการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเน้นการใช้อัตวิสัย (subjectivity) ไม่เหมือนกับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณที่เน้นการใช้วัตถุวิสัย (Objectivity) ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Triangulation)” (Denzin 1970) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) จะเน้นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ นั้นมีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบมาเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) จะเน้นการตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลต่างคนกันว่า ได้ค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มามีความเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) จะเน้นการตรวจสอบว่าถ้ามีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่ ถ้าผู้วิจัยพบว่าไม่ว่าจะนำทฤษฎีใดมาใช้ ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มามีความถูกต้อง

8. ขั้นตอนการสร้างรูปแบบเชิงนโยบายการจัดการศึกษา

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

8.1 การสังเคราะห์ผลการวิจัยเข้ากับหลักการวิเคราะห์ห้องค์กร (SWOT Analysis) ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์สารสนเทศจากผลการวิจัยทั้ง 2 ขั้นตอน (ปริมาณและคุณภาพ) โดยอาศัยแนวคิดการสร้างกลยุทธ์จากฐานการวิจัย (สัญญา เคนาภูมิ, 2558) ซึ่งจะจำแนกผลการวิจัยออกเป็นประเด็นๆ แล้วทำการสังเคราะห์เข้ากรอบแนวคิดการวิเคราะห์ห้องค์กรเพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาด้วยหลัก SWOT Analysis ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 การสังเคราะห์ผลการวิจัยเข้ากับหลักการวิเคราะห์ห้องค์กร SWOT Analysis

Strengths	Weaknesses
<p>ประเด็นที่นำมาพิจารณา</p> <p>ความสามารถและสถานการณ์ภายในโรงเรียน มีลักษณะเป็นข้อดี ซึ่งนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป็นการดำเนินงานภายในโรงเรียนที่ทำได้</p>	<p>ประเด็นที่นำมาพิจารณา</p> <p>สถานการณ์ภายในโรงเรียนที่เป็นลบและด้อยความสามารถ ซึ่งโรงเรียนไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือการดำเนินงานภายในโรงเรียนที่ทำได้ไม่ดี</p>

Opportunities	Threats
<p>ประเด็นที่นำมาพิจารณา</p> <p>ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้บริหารจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดีหรือสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของโรงเรียน</p>	<p>ประเด็นที่นำมาพิจารณา</p> <p>ปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางบริหารจัดการศึกษาไม่ให้เกิดบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อโรงเรียน</p>

8.2 กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหาและพัฒนา โดยอาศัยฐานคิดจากการวิเคราะห์องค์การ โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับข้อจำกัด จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับข้อจำกัด (TOWS MATRIX) ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในข้อมูลแต่ละคู่ดังกล่าว ทำให้เกิดยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทได้แก่

8.2.1 กลยุทธ์เชิงรุก (SO : Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ในเชิงรุก

8.2.2 กลยุทธ์เชิงรับ (ST : Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดแข็งและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรับ ทั้งนี้ เนื่องจากมีจุดแข็ง ขณะเดียวกันก็เจอกับสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดจากภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ แต่สามารถใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในการป้องกันข้อจำกัดที่มาจากภายนอกได้

8.2.3 กลยุทธ์เชิงแก้ไข หรือกลยุทธ์เชิงพัฒนา (WO : Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือ กลยุทธ์ในเชิงแก้ไข ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรมีโอกาสที่จะนำแนวคิดหรือวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนที่องค์กรมีอยู่ได้

8.2.4 กลยุทธ์เชิงพลิกแพลง (WT : Strategy) ได้มาจากการนำข้อมูลการประเมินสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในเชิงรับ ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรเผชิญกับทั้งจุดอ่อนและข้อจำกัดภายนอกไม่สามารถควบคุมได้

ตารางที่ 11 แสดงความสัมพันธ์ผัง SWOT และกลยุทธ์ทางเลือก (TOWS MATRIX)

<p>W+O = Off-set approach กลยุทธ์ “ทดแทน” แก้ไขจุดอ่อนเพื่อ ใช้โอกาสที่มีอยู่ขององค์กร (เชิงพัฒนา)</p>	<p>S+O = Matching approach กลยุทธ์ “ผนึกพลัง” เพื่อ ใช้จุดแข็ง เปิดโอกาสใหม่ทางการแข่งขัน (เชิงรุก)</p>
<p>W+T = Mitigation approach กลยุทธ์ “บรรเทา” เพื่อหาทางแก้ไขจุด อ่อน และเสี่ยงภาวะคุกคามที่บดบัง วัตถุประสงค์ขององค์กร (เชิงพลิกแพลง)</p>	<p>S+T = Covering approach กลยุทธ์ “โอบล้อม” การอาศัยจุดแข็ง ด้านและตรงภาวะคุกคามที่มีต่อวัตถุประสงค์ ขององค์กร (เชิงรับ)</p>

8.3 เรียบเรียงกลยุทธ์เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนา (Development Model Making) เป็นการนำกลยุทธ์ต่างๆ กำหนดแล้วมาเขียนในรูปของผังโมทัศน์

9. ขั้นการยืนยันรูปแบบเชิงนโยบายการจัดการศึกษา

การปรับปรุงรูปแบบแนวทางรูปแบบเชิงนโยบายการจัดการศึกษา โดยการทำการยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ (Verified Expertise) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครู ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักวิชาการทางการศึกษา จำนวน 20 คน เพื่อเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเครื่องมือได้ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินรูปแบบเชิงนโยบายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา และทำการวิเคราะห์ด้วยค่า ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง เหมาะสมระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง เหมาะสมระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง เหมาะสมระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง เหมาะสมระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง เหมาะสมระดับน้อยที่สุด

สรุปเป็นผังมโนทัศน์ ดังนี้ รูปแบบเชิงนโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาด้านงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์

